

Nu kan også rådgiveren drages til ansvar

Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet

Både private virksomheder og offentlige virksomheder og myndigheder er undergivet en uendeligt lang række vilkår og krav i forbindelse med deres drift. Det kan være regnskabsmæssige, indberetningsmæssige, arbejdsmiljømæssige og miljømæssige krav. Selvom kravene kan være både uoverskuelige og ind imellem uforståelige, gælder der ingen kære mor – hvis loven foreskriver en pligt, skal virksomheden overholde denne.

Heldigvis er der også steder at hente hjælp. I takt med udviklingen af kravene udvikles også rådgivningserhvervene og deres ydelser. Hos revisor, advokat, bank eller rådgivende ingeniør kan man hente hjælp til at leve op til de pligter, virksomheden er underlagt.

Men engang imellem går det alligevel galt. Den rådgiver, man hentede hjælp hos, viser sig heller ikke at have forstået kravene og kommer derfor til at rådgive klienten lige ud i et tab eller en ulovlighed. Når det sker – og det viser erfaringen desværre, at det gør ind imellem – har vi en righoldig retspraksis for, at rådgiveren er erstatningsansvarlig for tab, som klienten eller måske en tredjemand har lidt.

Indtil maj måned i år havde vi imidlertid ingen fældende retspraksis for den strafferetlige behandling af en rådgiver, der på grund af uvidenhed eller sjusk, rådgiver sin klient, så denne ikke kan undgå at overtræde de lovkrav, der hviler på ham. Vores system er indrettet sådan, at det strafferetligt set er klientens ansvar at opfylde de pligter, der er hans og at han højst kan håbe på strafnedsættelse, hvis han påberåber sig at have fulgt sin rådgivers råd. I praksis rejser man ikke også tiltale mod rådgiveren, selvom det egentlig er ham, der kan være årsagen til hele miseren. Vi har enkelte strafferetlige afgørelser mod rådgivere, der med åbne øjne f.eks. har anbefalet deres klienter at gemme deres ejendele for deres kreditorer, men der er – af mange grunde – langt imellem dem.

Nu har Vestre Landsret imidlertid straffet et rådgivende ingeniørfirma for medvirken til overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven.

I 1995 skulle en kommune ombygge og modernisere sit rensningsanlæg og man entrerede med et rådgivende ingeniørfirma dels om det færdige projekt, dels om hvorledes man skulle håndtere spildevandet under ombygningsfasen. Amtet, der er tilsynsmyndighed, fastlagde nogle grænseværdier, som spildevandet ikke måtte overskride – heller ikke under ombygningsfasen, og det rådgivende ingeniørfirma blev fuldt orienteret om alle faktiske forhold og retlige krav, herunder om amtets grænseværdier, som fastsat i tilladelsen. Som den opmærksomme læser allerede har gættet, gik det galt. En af grænseværdierne blev overskredet med op til 300 % i en periode på knap ½ år under ombygningen, og der blev efterfølgende indledt straffesag mod såvel kommunen som mod det rådgivende ingeniørfirma. Mod kommunen for overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven ved ikke at have overholdt godkendelsens grænseværdier og mod ingeniørfirmaet for at have medvirket hertil. Både kommune og ingeniørfirma blev, som nævnt, dømt.

Udover at være en sjældenhed, er afgørelsen interessant derved, at den illustrerer, hvordan man fastlægger rådgiverens strafferetlige ansvar i en sådan situation. Landsretten tager således udgangspunkt i den aftale, der var indgået mellem ingeniørfirmaet og kommunen, samt i de forklaringer, der blev afgivet undervejs i retssagen. Herefter når retten frem til, at ingeniørfirmaet "påtog sig at projektere ombygningen af renseanlægget således, at anlægget i ombygningsperioden ... kunne overholde vilkåret i amtets tilladelse om ..."

Herefter går retten ind og vurderer om der skulle være særlige forhold i forbindelse med driften, som ikke kunne være forudset ved projekteringen, og finder ikke at dette er tilfældet. "Herefter ... lægges det ... til grund, at rensningsanlægget ikke uden særlige foranstaltninger har været i stand til at rense vandet i fase 2, og [ingeniørfirmaet] burde have indset dette. Selskabet har derfor som rådgiver i planlægningsfasen medvirket til kommunens overtrædelse, og det tiltrædes i dette omfang, at selskabet er fundet skyldig som sket."

Helt i overensstemmelse med udgangspunktet om at tage afsæt i den aftalte arbejdsdeling mellem ingeniørfirmaet og kommunen, frifindes ingeniørfirmaet herefter for medvirken til de utilstrækkelige afhjælpningsforanstaltninger, der måtte anses som en del af driften af anlægget, noget som ingeniørfirmaet ikke havde påtaget sig.

Den bøde, der udmåles til såvel kommune som ingeniørfirma er 100.000 kr. og man kan se af landsrettens begrundelse at den alene sættes så lavt, fordi begge de tiltalte havde iværksat en række forskellige tiltag for at nedbringe udledningen – med andre ord forsøgt at begrænse skaderne og forbrydelsens omfang så meget som det efterfølgende var dem muligt.

Endelig viser afgørelsen også, at det forhold at man forelægger en tilsynsmyndighed sine planer (amtet havde undervejs fået forelagt planerne) ikke fritager en for at overholde sine pligter. Tilsynsmyndigheden i en miljøsag "udtaler" sig således om resultatet: hvilke krav skal overholdes – ikke om hvorvidt de planlagte tiltag måtte være mere eller mindre egnede dertil. Den ekspertise vil amtet typisk ikke råde over. Det er alene klientens og dennes rådgiveres opgave at påse overholdelsen.

Om afgørelsen forbliver en enlig svale, er det endnu for tidligt at sige noget om. Den kunne være et vink med en vognstang til anklagemyndigheden om, at man godt kan rejse tiltale mod rådgivere for medvirken til deres klienters forbrydelser – også i tilfælde, hvor rådgiverne bare har handlet uagtsomt – d.v.s. burde have vidst bedre. Den kan også være et vink med en vognstang til rådgiverne om at være mere omhyggelige, idet de i modsat fald ikke blot risikerer et erstatningsansvar, men også et strafansvar.

Sådan som den konkrete sag var, hvor kommunen klart havde (ene)ansvaret for driften, er det overordentligt rimeligt at straffe såvel klienten som rådgiveren. Andre gange kunne man måske overveje, om det i virkeligheden ikke var rimeligst at rejse straffesagen alene mod rådgiveren og lade klienten være undskyldt med, at han havde gjort det eneste mulige og fornuftige i mange, mange tilfælde: rettet henvendelse til en rådgiver, som efter alle solemærker burde være fagligt kompetent og omhyggelig.